

LAUSUNTO HML2173/12.03.03.08/2023

28.6.2023

Tammelan kunta / ympäristölautakunta

Hakkapeliitantie 2

31300 Tammela

Viite Lausuntopyyntö 17.5.2023

Asia **TAMMELA, ehdotus Tammelan kunnan rakennusjärjestykseksi**

Tammelan kunta pyytää Hämeenlinnan kaupunginmuseon - Kanta-Hämeen alueellisen vastuumuseon lausuntoa ehdotuksesta Tammelan kunnan uudeksi rakennusjärjestykseksi, jolla korvattaisiin vuonna 2012 Tammelan kunnan kunnanvaltuuston hyväksymä rakennusjärjestys. Uusi rakennusjärjestysehdotus liittyy Tammelan kunnan strategiassa esitettyyn Vetovoima, tasokas asuminen ja yrittäjyys -ohjelmasuunnitelmaan, jonka tavoitteena on ollut uusia kunnan rakennusjärjestys päivittäen se joustavaksi ja mahdollistavaksi. Lisäksi tavoitteeksi on asetettu, että rakennusjärjestyksellä osoitetaan ne olemassa olevat vapaa-ajanasuinaalueet, joissa vapaa-ajanasunnot voidaan muuttaa vakituiseen asumiseen ilman poikkeamislupakäsittelyä. Rakennusjärjestyksen uudistamisen tavoitteena on myös yhtenäistää seutukuntien rakennusjärjestyksiä ja päivittää lainsäädännön muutoksista johtuvat tarpeet.

Alueen kulttuuriympäristö

Tammelan kunnan alueella on ollut ihmistoimintaa ja asutusta jo mesoliittiselta kiviltaudelta lähtien ja alueelle on leimallista monipuolinen ja rikas kulttuuriympäristö, johon kuuluu tällä hetkellä noin 300 tunnettua kiinteää esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännettä ja löytöpaikkaa, vanhoja kyliä ja kartanoita, historiallisesti ja maisemallisesti merkittävä tieverkosto sekä arvokkaita vesistö-, suo- ja viljelymaisemia. Tammelasta tunnetaan myös neljä muinaisjärveä, Kalliojärvi, Talpianjärvi, Pehkijärvi ja Susikaslammi, joiden kerrostumiin voi kätkeytyä ainutlaatuisia todisteita Suomen kiviltauden kulttuurista.

Mustiala-Porras-Kaukolanharju, Hämeen Härkätie ja sen varrelle jo keskiajalla rakentuneet kylät (Teuro ja Torro), Tammelan kirkko ja hautausmaa sekä Mustialan maanviljelysoppilaitos ovat esimerkkejä Tammelan valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä ja arvokkaista maisema-alueista. Lisäksi Tammelassa on runsaasti maakunnallista ja paikallista arvoa omaavia rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja maisema-alueita, joiden vaalimisen työkaluna Tammelan rakennusjärjestys toimii vahvistaen alueen vetovoimaisuutta ja varmistaen alueen ainutlaatuisten ympäristöjen säilymisen myös tuleville sukupolville.

Alueellisen vastuumuseon kannanotto

Tammelan rakennusjärjestyksen päivitys vaikuttaa kattavalta ja huolellisesti laaditulta. Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo pitää myönteisenä, että ehdotuksessa on otettu laajalti huomioon kulttuuriympäristöihin ja maisemaan liittyviä arvoja ja niiden säilyttämiseen liittyviä näkökulmia. Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiksi tunnistetuilla alueilla on syytä varmistua myös rakennusjärjestyksen avulla siitä, että rakennushankkeita ja maankäyttöä koskevat suunnitelmat ja päätökset perustuvat riittävään tietoon alueen kulttuuriympäristön arvoista ja että nämä arvot huomioidaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, muinaismuistolain sekä maankäyttö- ja rakennuslain vaatimusten mukaisesti. Kulttuuriympäristöön liittyvää tietoa tuotetaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti muun muassa maankäytön suunnittelun yhteydessä, ja tehtävät selvitykset ja inventoinnit tuottavat vuosien myötä lisääntyvää ja tarkentuvaa aineistoa. Rakennusjärjestykseen olisi täten hyvä lisätä, että ajankohtaista tietoa kohteista ja niiden sisältämästä kulttuuriperinnöstä ja kulttuuriympäristöön liittyvistä arvoista saa Kanta-Hämeen alueellisesta vastuumuseosta. Kohteista saa myös tietoa Museoviraston ylläpitämästä kulttuuriympäristön palveluikkunasta <http://www.kyppi.fi>.

Alueellinen vastuumuseo tuo esille, että kulttuuriympäristöihin liittyviä arvoja ei ole vielä kattavasti tunnistettu, ja etenkin kaava-alueiden ulkopuolella kulttuurihistoriallisten arvojen tunnistamiseen ja säilyttämiseen olisi syytä kiinnittää huomiota. Korjausrakentaminen, kulttuuriympäristöjen vaaliminen ja maisemanhoito edistävät kestäväen kehityksen mukaisia tavoitteita, ilmastonmuutoksen hillitsemistä, resurssiviisasta rakentamista sekä alueiden viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta.

Lisäksi Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää rakennusjärjestystä täydennettäväksi seuraavasti:

2. LUPAJÄRJESTELMÄT

2.2. Toimenpiteiden luvan- / ilmoituksenvaraisuus

Kohta 9. Aitaaminen (rakentaminen)

Lisäysehdotus:

Aitaamisen luvanvaraisuutta tulisi harkita, kun kyseessä on kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus tai kulttuuriympäristö.

3. RAKENTAMINEN JA YMPÄRISTÖN HUOMIOON OTTAMINEN

3.1. Sijoittuminen

Etäisyydet

Lisäysehdotus:

Rakennusten ja rakennelmien sijoittamisessa on otettava huomioon alueen tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja niille määritetyt suoja-alueet (www.kyppi.fi, Muinaismuistolaki 295/1963 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®, 1, 2 ja 4 §).

3.2 Rakennusten soveltuminen rakennettuun ympäristöön ja maisemaan

Maisema ja luonnonympäristö

Lisäysehdotus:

Uudisrakennuksen, lisärakennuksen ja korjausrakentamisen on sovellettava alueen maisemaan, yleisesti noudatettuun rakennustapaan ja olemassa olevaan rakennuskantaan. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon rakennuksen sijoitus, koko, muoto, ulkomateriaalit, värit, valaistus sekä julkisivujäsentely. Rakennuspaikan rakennusten tulee muodostaa ympäristö- ja kaupunkikuvaltaan sekä maisemaltaan sopusuhtainen kokonaisuus. Edellä mainittuihin seikkoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi arvioituilla alueilla ja alueilla, joilla rakennuskanta on muodostunut yhtenäiseksi.

Oleva rakennuskanta

Lisäysehdotus:

Rakennuspaikalla rakennusten tulee muodostaa ympäristökuvaltaan sopusuhtainen kokonaisuus.

Vanhojen rakennusten korjaustöissä tulee pyrkiä säilyttämään rakennusten alkuperäiset materiaalit, yksityiskohdat ja rakennusosat, kuten ulko-ovet, ikkunat ja porrashuoneiden sisustus.

Historiallisesti merkittävien tai rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten muutossuunnitelmista pyydetään museoviranomaisen lausunto.

4. RAKENTAMINEN ASEMAKAAVA-ALUEEN ULKOPUOLELLA

4.2. Rakentamisen määrä

Rakentaminen kellariin ja ullakolle

Lisäysehdotus:

Kulttuurihistoriallisissa kohteissa on pyydetävä lausunto alueelliselta vastuumuseolta. muutossuunnitelmista pyydetään museoviranomaisen lausunto.

5. RAKENTAMINEN RANTA-ALUEELLE

5.1. Rakentamisen sijoittuminen ja sopeuttaminen ympäristöön ranta-alueella

Ehdotuksessa on maininta alle 50 m² vapaa-ajanasuntojen käyttötarkoitusten muuttamisesta talousrakennukseksi. Käyttötarkoituksen muutos voi oleellisesti muuttaa rakennusten historiallista olemusta. Lupapyyntöjä on tehty myös vanhojen saunojen muuttamisesta asunnoiksi, mikä kannattaisi ottaa huomioon ehdotuksessa.

Lisäysehdotus:

Muutettaessa vanhan alle 50 m² vapaa-ajanasunnon tai saunarakennuksen käyttötarkoitusta talousrakennukseksi (työtiloiksi, vierasmajaksi, varastotiloiksi) tehtävissä muutoksissa on pyrittävä säilyttämään rakennusten alkuperäinen olemus (materiaalit, yksityiskohdat, rakennusosat). Kulttuurihistoriallisissa kohteissa muutossuunnitelmista on pyydetävä museoviranomaisen lausunto.

8. HYVÄ RAKENTAMISTAPA

8.1. Yleismääräykset

Lisäysehdotus:

Uudisrakennuksissa tämä tarkoittaa rakennuksen huolellista sovittamista maisemaan ja ympäröivään rakennettuun ympäristöön siten, että alueen erityiset luonnon- ja kulttuuriarvot säilyvät.

Rakennusmateriaalien tulee olla tarkoituksenmukaisia, käyttötarkoitukseensa ja ympäristöönsä sopivia, terveellisiä sekä kestävän kehityksen mukaisia. Rakennusten korjaamisessa on otettava huomioon kunkin rakennuksen ominaispiirteet ja vanhemmissa rakennuksissa etenkin rakennusajan materiaalivalinnat ja tekotavat.

8.2. Rakentaminen arvokkaassa kulttuuriympäristössä

Ehdotuksessa on huomioitu alueen mahdollinen kuuluminen valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön tai maisema-alueeseen

Lisäysehdotus:

Rakentamisessa ja sen ohjaamisessa tulisi huomioida myös alueella sijaitsevat, jo tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja kulttuuriperintö sekä alueen mahdollinen kuuluminen maakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön tai maisema-alueeseen.

Samassa luvussa on mainittu myös rakennusten purkaminen, jonka yhteydessä voisi mainita materiaalien uudelleen käytöstä ja kestävästä kehityksestä.

Lisäysehdotus:

Kestävän kehityksen mukaisesti ja kiertotalouden edistämiseksi purkamisen yhteydessä tulisi pyrkiä toimittamaan kierrätettäväksi korjausrakentamisen kohteisiin kaikki uudiskäyttöön soveltuvat rakennusten osat, kuten esimerkiksi hirret, ikkunat, puiset väliovet, listat tai tulisijat. Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo muistuttaa, että esimerkiksi vanhoissa rakennuksissa käytetty puumateriaali on nykyistä talousmetsälaatuista puutavaraa tiiviimpää ja laadukkaampaa.

Vs. Museonjohtaja

Antti Krapu

Kulttuuriympäristöasiantuntija

Liisa Seppänen

JAKELU

Tammelan kunta

Hämeen ELY-keskus

Hämeen liitto

Museovirasto

Lisätietoja: kulttuuriymparisto@hameenlinna.fi

LS / sk, ls, ar

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Hämeenlinnan kaupungin asianhallintajärjestelmässä